

KOBİ'ler ve teknoloji sorunları [I]

Aykut Göker

Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler (KOBİ'ler) Türkiye'de de çok konuşulan konulardan biri. Ekonomik büyüme ve kalkınmadaki rollerini abartıp onlara olmadık misyonlar yükleyenler kadar bunun tam tersi uçta yer alanlar da var. İlk uçtakiler, KOBİ'lerin, büyük ölçekli firmalara göre çok daha yaratıcı ve yenilikçi oldukları ya da olabilecekleri; onun için, teknolojik yeniliklerin damgasını vurduğu çağımızda, öncelikle KOBİ'leri desteklemek gerektiği savını ileri sürüyorlar. Karşı uçta olanlar ise, KOBİ sahiplerinin, kültürel ve siyasi açıdan, genellikle tutucu (muhafazakâr) oldukları noktasından hareketle, onları, toplumsal ilerleme önündeki engellerden biri olarak görenler. Doğru olan, elbette, somut verilerden hareket etmek olacak...

Christopher Freeman'ın KOBİ'ler konusunda 10 yıl önce yaptığı bir tespit var; diyordu ki, "Sanayideki küçük firmaların ezici çoğunluğunun AR-GE yapmadığını akılda tutmak gerekir. Teknolojik açıdan yenilikçi [inovatif] küçük firma bir istisnadır; genel bir özellik değil." Görülen o ki, bu tespit bugün de geçerliliğini koruyor. OECD verilerine göre, KOBİ'lerin ancak, %3-6'sı teknolojik açıdan yenilikçidir. Kendilerine büyük umutlar bağlanan, teknoloji tabanlı **genç** KOBİ'ler ise [5 yaşından küçük olanlar], bütün KOBİ'lerin ancak %1-3'ünü oluşturmaktadır.

Konuya yalnızca bu verilerin ışığında bakılırsa, "**teknolojik inovasyonun ekonomik büyümenin motoru**" olarak görüldüğü bir çağda, KOBİ'lerle uğraşmaya değmez kanısına varılabilir. Ancak, yine OECD verilerine göre, bu örgüte üye ülkelerin büyük çoğunluğunda, KOBİ'lerin istihdamdaki payı %60-70 arasında değişmektedir. Bu pay, İtalya ve Japonya'da –ve Türkiye'de- görece, daha yüksek iken, ABD'de daha düşüktür. KOBİ'lerin yeni işler yaratma açısından da payları çok yüksektir. İstihdamdaki bu rolleri nedeniyledir ki, bütün OECD ülkelerinin teknoloji ve inovasyon politikalarında KOBİ'lere büyük önem veriliyor. Bu ülkelerdeki kamu destek programlarının dörtte biri doğrudan KOBİ'ler içindir; üçte birden fazlası ise, KOBİ'lere de yardım edecek biçimde düzenlenmiştir.

Bütün OECD ülkelerinde uygulanmakta olan KOBİ destek politikalarının ana hedefi, bunların teknolojik inovasyon yeteneklerinin artırılmasıdır. Bu hedefe ulaşılabilmesi için, KOBİ'lerin sorunları bir bütün olarak ele alınmakta ve sistemik bir bütünlük içinde çözüm aranmaktadır. Aslında, bütün ülkelerdeki KOBİ'ler benzer sorunları yaşamaktadır. Bu sorunlar beş ana başlıkta toplanabilir:

- 1.Genellikle, girişimcilik ve inovasyon kültürü ile iş yönetimi ve teknoloji yönetimi becerisinden yoksundurlar.
- 2.İşletme ölçeklerinin küçüklüğü nedeniyle, gereksindikleri bazı hizmetleri kendileri üretebilme gücüne sahip değildirler. Ürettiği ürünü geliştirmek, yakaladığı bir fikri yeni bir ürüne dönüştürmek isteyen bir KOBİ, bunun için gerekli olan ekonomik ve teknolojik yapılabirlik çalışmasını, AR-GE ve tasarım faaliyetini, bu konularda yeterli olmadığı ya da kendi işletme ölçeği açısından ekonomik olmayacağı için, kendi bünyesinde yürütemeyecektir. KOBİ'ler, bu tür hizmetlerde ya da yeni bilimsel ve teknolojik bulgulara erişebilmelerinde, bunları kavrayıp, teknoloji gereksinmelerini karşılamak ve

ticarileştirilebilmek üzere kullanabilmelerinde, kısacası teknoloji transferinde kendilerine yardımcı olacak teknoloji danışmanlarına ve teknoloji destek hizmetleri verecek kuruluşlara muhtaçtırlar.

3. Finansman kaynağı bulmakta sıkıntı çekerler; çünkü, çoğu kez, karşılık gösterebilecekleri bir teminattan yoksundurlar.
4. KOBİ'lere iş ortamı, uymak zorunda oldukları mevzuat karmaşık gelir. Ölçekleri dolayısıyla, pek çok idarî, hukukî, ticarî işlemi yerine getirmekte zorlanırlar. İş ilişkilerinin elektronik ortama (e-ticaret vb.) taşındığı bir dünyada, KOBİ'ler yeni sıkıntılarla karşılaşacaklardır.
5. Bir yanda “Küreselleşme” diğer yanda “Bölgesel Bloklaşma” gibi küresel süreçlerin söz konusu olduğu bir dünyada, KOBİ'lerin ulusal sınırlar ötesindeki pazarlara erişmeleri, büyük firmalara göre çok daha zordur. Enformasyon imkânları kısıtlıdır.

Bu sorunları çözmek için ne öneriliyor; Türkiye’de biz ne yapıyoruz, sonraki yazılarımızda bunları ele alacağız.

agoker@ttgv.org.tr

CBT, 17 Kasım 2001.